NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X. V saboto 1. maja (poznoživna) 1852. *List 35.*

Narodska pesmica iz Poljan od Kupe.

Zapisal kakor čul Marko Kobé.

Lepa moja gora zelena,
Mimo teče voda ledena,
Pod ledom je trava zelena,
U travi je roža rumena.
Mimo ide Janko, mlad junak.
Govorila roža rumena:
„Uzmi mene Janko, mlad junak!
Priženit češ z mano vinograd,
Tertje z zlatim koljem koleno,
I z zlatim ličjem privezano.
Nad ličjem je perje biserno
Iz pod perja grozdje cukerno“.
Odgovorí Janko, mlad junak:
„Uzemem te roža devojka,
Zavolj tvojga oka milega
I tvojga serca istinskega;
Kajti znam, da ka mi kažeš:
„Ja te ljubim“, mi ne lažeš“.

Ka, to je, kada = kadar.

*Priporočilo laške detelje (Inkarnatklee *).*

Laška detelja, po lepim rudečim cvetji po nemško „Inkarnatklee“ imenovana, se seje prav pogostama po ravninah Primorskiga. Koj po žetvi pšenice perve dni maliga serpana zorjejo sterniše, in o 14 dneh, če je namreč kaj dežja, ga preorjejo, ajdo sejejo in setev z brano prevlečejo in berž potem sejejo laško deteljo.

Če pa namesto detelje turšico le za slamo sejejo, še dežja ne čakajo, ampak turšico z laško deteljo vred berž po pšenični žetvi podorjejo.

Celo jesen, zlasti po žetvi ajde ali turšice, ki ste detelji dobro senco delale, se vedno bolj detelja ukorenini, tako da drugo pomlad že dostikrat v začetku majnika deteljše v nar lepšim cvetji stojí. Sedaj se pokosí, sterniše preorje in na novič gnojeno njivo se seje turšica.

Da se te detelje, ki le eno leto terpí, vedno več po Goriškim seje, si je ondašnja kmetijska družba nar več prizadjala, zlasti pa neutrudljivi oberstar g. Katinelli, ki je dveletnemu poljskimu kolobarenji, ki je na Goriškim navadno, laško deteljo takole vverstil: o pervim letu turšica, gnojeno; potem repa; — drugo leto pšenico kot pervi sad, kot drugi sad ajda z laško deteljo.

Laško deteljo sejejo že zdavnej na Španjskim, v Toskani, na Rimskim in v južnim Francoskim; od tod se je razširila tudi v bolj severne kraje Francoskiga, tako da jo bojo imeli kmalo po vsim Francoskim. Iz Laškiga se je razširila v naše Primorske dežele, na Horvaško (in tudi že na Krajnsko).

Vse tiste dežele, v kterih imajo ajdo ko drugi letni pridelk, ker turšica in vinska terta raste, so pripravne za to koristno deteljo.

Laška detelja se pa posebno zavoljo tega zamore priporočiti, ker se da med dve žitni posetvi vverstiti, brez da bi zavolj tega pridelk žita manjši bil, ampak ga še le pomnoží, zato ker s svojimi gostimi korenincami tudi debelo zemljo do dobriga zrahljá. To je pervi veliki dobiček.

Ni se tedaj bati, da bi laška detelja moč zemlji vzela, če se le pokosí preden v séme gré.

Drugi veliki dobiček pa je ta: da kmalo spomladi ima kmetovavec že veliko klaje za živino, preden jo še drugod kaj pridelati zamore — in ravno zavoljo tega je laška detelja vsim tistim kmetam in vsim tistim krajem na vso moč priporočiti, ki imajo malo senožet in malo klaje in le večidel žito sejejo.

Reklo se je, da ta detelja, ki je iz gorkih krajev k nam prišla, ni za naše kraje in se zverže v naših krajih.

To je prazna govorica; laška detelja rase divja okoli Tersta in na Primorskim ne le v ravninah in poleg morja, ampak tudi višji pod gorami. In kar še bolje poterdi, da se tudi pri nas povsod laška detelja popolnama dobro obnašati zamore, kjer ajda kot drugi sad dozorí, kjer turšica in vinska terta raste, je pa to, da se je ona že celò po severnim Francoskim zaplodila.

Reklo se je dalje tudi, da živina laške detelje zavolj kosmatih steblic in perjic rada ne jé, — pa tudi to ni res; živina jo rada jé. Da laška detelja ni tako tečna kakor naša navadna, in da krave po nji toliko mleka ne dajo, kakor po navadni, je res, — ali kolikor je v tem laška detelja memo navadne manj vredna, je pa v tem več vredna, da je smé živina presne (frišne) veliko povžiti, brez vse nevarnosti, da bi živino po nji napenjalo.

Laška detelja se na vsaki zemlji, kjer pšenico ali rèž sejemo, dobro obnaša, — v tacih krajih pa, kjer je podnebni zrak (ljuft) bolj mokroten, se zamore tudi v slabeji zemljo sejati.

*) Iz tednika Štajarske kmetijske družbe »Wochenblatt der steierm. Landwirthschaft-Gesellschaft«. To priporočilo poterdijo tudi skušnje na Krajnskim.

Za setev se rajta 130 funtov sémena z luskinami (plevami) vred na 1 oral. Le enkrat se kosí. Pridela se je 60 do 75, tudi 90 centov in še več na oralu.

Pri jesenski setvi se ravná bolji ali slabji pridelk po vremenu spomladanskim; ne manjka spomladi dežja, je pridelk gotovo dober, — je pa spomlad suha, je pridelk veliko slabji.

Kdor si hoče sémena laške detelje pridelati, jo zamore tudi zgodej spomladi že mesca sušca vsejati; se vé da takrat vsejana detelja ne dorase popolnama svoje visokosti, vunder vsako zerno da 10 do 20 zern za séme konec maliga serpana.

Kakor hitro začnè detelja rujavkasta prihajati, naj se pokosí, ker se scer veliko sémena otrese.

Življenje slavnih Slovanov.

Vvod.

Vsak narod se ponaša *) s svojimi slavnimi možmí, to je z možmí, ki so kaj posebno imenitnega zmodrovali ali znajdli, ter šteje njihovo imenitnost — njihovo slavo tudi sebi v čast. Spodobilo bi se toraj, da bi bil tudi naš — slovanski — narod zavoljo slovečih mož, ki so se med njim narodili, in kteri so tako rekoč svetle danice med drugimi zvezdami, — tako ponosen, kot so ponosni zavoljo svojih slavnih mož drugi narodi. Narod, ki ne častí imenitnih mož svoje kerví, narod, ki se mu serce ne širi, kadar sliši kterega svojih slavnih sinov imenovati, — tak narod ne vé še, kaj je kteremu narodu čast, kaj mu je slava, — tak narod nima še pravega občutka za to, kar narodovnost imenujemo. Zavoljo slavnih mož, ki so našega naroda, moramo in smemo, izgled druzih narodov posnemaje, ponosni biti tudi za to, ker ljudje po takih bistrih glavicah vès narod sodijo. Sodijo, da narod, ki ne more nobenega izmed svojih sinov imenovati, kteri bi se bil s kakim posebnim delom poslavil, je neomikaven, to je tak narod, ki ne bo nikdar omikan ali prebrisan. Taka sodba ni sicer vselej pravična, ker se marsiktera glavica morebiti le zato ne razsvetlí, ker nima priložnosti — ker nima narod nikakovih šol, ali vsaj dobrih ne, da bi se mogla v njih tleča iskrica v glavici domačega sinka raznetiti in svojemu narodu z učenostjo kot svetla luč v temi svetiti. Ali sodijo vendar le tako, čeravno po krivem.

Toda naj sodijo kakorkoli, nam Slovanom se ni treba, kar se tega tiče, kratko in malo ne sramovati.

Veliko mož našega velikega naroda slovanskega je živelo in jih še živí, kterih imena so v zgodovinskih bukvah s posebno častjo zapisana, v kamen z zlatimi čerkami vrezana, kaj, celò v zvezde na nebu vkovana. — Po imenu nekega rojaka našega pozneje imenovanega je namreč zvezda nebeška imé dobila.

Ali bodi Bogu potoženo, da marsikteri Slovan slovečih Slovanov še po iménu ne pozna! Ako mu je pa imé in imenitno delo slavnega moža znano, ne vé, da ga je slovanska mati rodila.

Te nevednosti si pa Slovani nismo sami krivi. Nemške bukve so nam popred po šolah in zvunaj šol rod slovečih mož slovanskega roda rade prikrivale, ali jih celò po krivem nemškemu narodu na čast Nemce imenovale. Le posamezni učenci našega naroda, ki so slovanske bukve in novice prebirali, so resnico zvedovali. Priprosto, posebno slovensko ljudstvo, ki je malokaj slovenskega brati imelo, je od tega po malem kaj soznavalo. Pa saj niso — da se Bog usmili — pred malo leti vsi Krajnci še znali, da se Krajnci in tisti Štajarci, Korošci, prebivavci po Goriškem, Primorskem, Ogerskem in Benečanskem, kteri po naše govorijo, z eno besedo Slovenci imenujejo, — nikar da bi bili priprosti Slovenci znali, da so Slovenci slovanskega roda, — to je, da so ob enem tudi Slovani. Pa kdor vé, da še mnogo bolj omikanih po rodu Slovencov pred malo leti tega ni vedilo, — ali se bo čudil, da je bila ta reč priprostemu ljudstvu neznana?

Zdaj pa, ker — kakor mislim in želim, — tudi naši priprosti ljudje, gotovo pa vsi marljivi bravci „Novíc“ že vedó, kdo je Slovenec, in da smo tudi mi Slovenci sinovi velikega slovanskega naroda, da je tedaj slave slovanskega naroda, kakor vsak drugi rod tega velikega naroda, tudi slovenski rod deležen, — zdaj — menim — je že čas, tudi Slovencom po malem od slavnih mož, od teh dragih in blišečih kamnov slovanskega naroda pripovedovati — starjim v ponòs, da so tega naroda — mlajšim pa v ponòs in izgled, — v ponòs iz ravno tistega namena, v izgled pa, da bi jih posnemali sebi in svojemu narodu na čast in slavo.

Naj začnem tedaj s popisovanjem življenja sledečega slavnega Slovana, našega naj bližjega rojaka.

I.

Juri Vega.

Juri Vega, sloveči računar, je zagledal beli dan leta 1754 v Zagorici, vasi Moravške fare na Krajnskem. Sin kmetiških revnih starišev je bil; se vedno dobro učil, posebno dobre glavice pa je bil za računstvo *). Potem, ko je bil v Ljubljani osmo šolo prav dobro dognal, so ga postavili prec za vodníka vsih del pri popravljanju Sávine struge in bregov zavoljo ložje vožnje z ladjami. Pozneje pa prestopi k topništvu ali artilerii, to je, k tistemu oddelku vojakov, ki s topi ali kanoni itd. streljajo. Tem vojakam je treba posebno dobro računiti znati, da si lahko natanko preračunavajo, kako je treba meriti, da izstreljena krogla vselej na namenjeni kraj pade.

Vega, bistra glavica, za računstvo kot nalašč stvarjen, spiše kmalo izverstne računske bukve: nauk, kako je treba s topi meriti in streljati, da bo prav. Nihče pred njim ni bil tako težkega nauka tako jasno razložil in zlajšal. Komaj so njegovi vikši imenovani za vojsko prekoristni nauk v roke dobili, izvolijo bistroumniga Vega-ta prec poročnika (lajtnanta) in učenika računstva za topničarje.

Ko je bil pozneje bombardirski oddelek osnovan, so našega Vega-ta temu oddelku stotnika in ob enem tudi računskega učenika postavili. Kmalo potem je bil učeni mož četnik (major) in na to topniški nadčetnik (oberstlajtnant). V bojih s Turki in Francozi se je Vega junaško obnašal. Zavoljo tega in zavoljo velikih zaslug v računstvu mu je svetli cesar Franc leta 1800 žlahni in sicer baronski stan podelil.

Tako je Vega v kratkem času visoko službo in veliko čast dosegel.

Leta 1802 pa Vega kar zgine, da živa duša ni vedila kam. — 26. dan septembra 1802 najdejo učenega moža — mertvega v Donavi. Še le 30 let kasneje pride na dan, da ga je bil neki mlinar umoril in mertvega pod vodo za stolp privezal. Mlinarja so pa bili neki Vegatovi tovarši, nevošljivi mu zavoljo sreče in slave, najeli, jim verlega moža iz pota spraviti.

Tako žalostno je končal naš slavni rojak po hudobnih naklepih ničkoristnih tovaršev svoje življenje.

Veliko slavo, velike zasluge si je Vega s tem pridobil, da je višje računoznanstvo jako popravil, zlaj-

---

*) Ponašati se s kom, sčim, to je hvaliti se —, ni zamenjavati z besedo oponašati koga. Pis.

*) Računati ali rajtati. Pis.

šal in razplodil. Računske bukve, iz kterih so se dosihmal peto- in šestošolci računati učili, so bile prenarejene po njegovem izverstnem računstvu, na Dunaju leta 1822 v štirih zvezkih že šestič natisnjenem.

Še večja slava je našega Vega-ta doletela potem, ko je bil na svitlo dal svoje tako imenovane „logaritme“, ktero imé je vsakemu znano, ki se je računstva v sedmi šoli učil. Drugim povem le toliko, da so „logaritmi“ velika zlajšava v računstvu. Ali marsikteri sedmošolec slovenskega roda, ki je Vegatove logaritmiške bukvice rabil in si ž njimi glavobelno delo zlajševal, ni vedil in morebiti še zdaj ne vé, da je to težavno in imenitno delo njegov rojak Vega dognal. Še več drugih jako koristnih bukev je spisal. In njegovo imé se sveti v zvezdi na nebu, ki so jo kerstili „Vega“ zato, ker jo je bil Vega s pripravnim lukalom pervi ugledal. Toraj pôje naš slavljeni pesnik Koseski:

Misel se sveti in duh slovenski na zraku Europe
V družbi nekdanjih bogov Vega na nebu bliší.

Potovanje
po nekterih jugo-slavenskih krajih.

Spisal M. Vèrne.

4. *pismo.*

Dragi prijatel!

Pol ure od Postojne je stranska cesta skozi gojzd, čez vasí Unc in Rakek v Cerknico in dalje na Bloke in v Ribnico. Od tod je v Cerknico še malo več ko dve uri, in tù najdeš spet drugi čudež narave, znamenito Cerkniško jezero. Desiravno ni vse res, kar se je nekdaj o njem pripovedovalo in basnovalo, je to jezero vender resnično velik čudež narave. Trikrat sim bil že o raznih časih v tistih krajih ga ogledovat, in vselej sim ga drugač našel. Pervikrat sim se v čolnu po njem vozil, brez de bi bil nekoliko korakov od čolna vodo vidil, ker je gosto bičje in trava čez-njo rastla in jo zakrivala; drugič je bilo razun cemuna, po kterim Cerkniški potok teče, popolnama suho; in tretjič sim ga pred štirimi leti polno vode vidil. — Haquet ga je v svoji „Oryctographia Carnioliæ“ prijatlam naravoslovja dobro popisal.

Pod jezeram, kakor tudi pod visokim Javornikam, ki ga na južni strani obdaja, so mnogi predori, velike jame in votljíne, in berž ko ne podzemeljsko jezero. Te podzemeljske votljíne in jame so zakladnice jezera. Ko se ob dolgo vedrim, suhim vremenu voda va-nje steče, so tla jezera lepa ravna dolína, kjer se veliko sená nakosí in na severni strani tudi orje in proso ali kaj druzíga seje.

Jezero je v navadnim stanu vode čez poldrugo uro dolgo in čez pol ure široko; osuší se pa, ko voda odtekati začnè, v treh ali štirih tednih. Voda pa odteka v razne jame, narprej v veliko in malo Karlovco, potem v Svinsko jamo, v Laški Studenc, v Vodonos, v Rešeto in v mnogo drugih. Ko pa nasproti deževno vreme nastopi in dolgo terpí, se lepa dolína spet v jezero spremení in z vodo napolne, in sicer včasih v malo urah in tako naglo, de ljudjé, ki se z ribštvam pečajo, komaj uidejo. Posebno silno vrè voda iz Vranje jame in iz Suhe dolce. Mnogokrat se jezero tako napnè, de bližnjim vasém, posebno Jezeru in Dolenji vasi veliko škode storí in clo ljudí prežene.

Cerknica, zal terg, po kterim se jezero imenuje, je na severni strani pol ure od jezera, pod visokim golim hribam, ki mu Slivnica pravijo. Ta terg je o poprejšnjih časih marsikakšna nesreča zadela. Razun de je večkrat pogorel, so ga tudi Turki od leta 1520 do 1560, tedaj v 40 letih trikrat razdjali. Starodavna cerkev, ki narviše na griču sred terga stojí, je bila terdno obzidana, pa ne vém, če jo je tabor, ki ga nekoliko še stojí, o turških napadih ropa obvarval ali ne. — V Cerknici so v letu 1838, nekoliko prej ko sim tje prišel, na nekim vertu poln lonec starih majhnih srebernih denarjev izkopali. Nekoliko jih je gospod Detoni, ki je nekdaj v Postojni z menoj v šolo hodil, tudi meni podaril; pa sim jih bil zanemaril in skoraj pozabil, ker takrat nisim časa imel, se s starinoslovjem pečati. Ko jih pa pozneje bolj natanjko ogledam, najdem de so denarji nekdanjih Oglejskih patriarhov; tode moji — devet jih še imam, druge sim razdal — so vsi le Pancerovi in Tekovi ali patriarhov Antona Pancera in Ludovika žlahtniga Teck-a. Kam so najdeni denarji prešli, ne vém, in močno mi je žal, de si nisim bolj prizadjal, jih več dobiti, ker znabiti, de niso bili vsi omenjenih patriarhov, temuč tudi drugih, in morde bi se bila dala lepa nabira za kakšen muzeum napraviti.

Ko sim na poslednje potovanje po tistih krajih o spomladi 1848 mislil, me je skoraj sram bilo, de nisim šel tudi Ložke okrajne ogledat. Lož, nekdaj terg, od leta 1477 pa mesto s pravíco h zboram Krajnskih stanov odbornika pošiljati, nima sicer nič posebniga; tode bi bil vidil, kje je nekdaj poleg sedanjiga mesta starodavna terdnjava Terpo*) stala. Nekteri terdijo, de je tudi Metúla, nekdanje terdno mesto, ki ga je cesar August po silni junaški brambi razdjal, blizo Loža bilo **), kjer namreč vas Metulje stojí.

Takrat sim šel iz Cerkvice po nekakšnim silno napetim klancu naravnost na Bloke, kjer sim se pa le malo pomudil, in iz Blok po neki slabi poti poleg Lužarjev nazdol v globoko dolino, iz ktere sim že ponoči v Lašče prišel. Iz Lašč sim šel drugo jutro po lepim polji in prijetnih gajih sloviti Turjaški grad ogledat. Temu znamenitimu gradu, ki je bil že v letu 1067 sozidan, se je o silnih časih, ko se je pravíca le s pestjo delala, mnogo prememb pripetilo. Že v letu 1140 ga je Oton Ortenburški razdjal, in 50 let potem Adolf Turjaški (Auersperg) spet sozidal; ali komaj je deset let preteklo, ko so ga Ortenburščani, hudi protivniki Turjaščanov, v letu 1200 že spet razdjali. 70 let pozneje sta ga grofa Peter in Volk še lepši spet sozidala; pa v letu 1511 ga je potres poderl, in še le 1570 ga je Trajan Turjaški vnovič krasno sozidal. Iz tega slovitiga grada izhajajo mnogi odraselki rodovíne Turjaških grofov in knezov, in grad je od nekdaj v posestvu te rodovíne ostal.

V gradu, kjer so me prijazno sprejeli, sim ogledal izbe in sobe, in s posebno radostjo kapelico in majhno izbico, v kteri je bil učeni in pridni Dalmatin, napčno „Juri Kobila“ imenovan, nekaj časa skrit, — in tudi orožnico, tode brez orožja, ker se le nekoliko mečev in drugih revnih rečí, ki jih je ríja že napol pokončala, v nji hrani. Vender pa sim v ti sobi sosebno znamenit spominek najdel, namreč glavi nekdanjiga poglavarja Krajnske dežele, Herbarta Turjaškiga in njegoviga pripomočnika (adjutanta) Miroslava Višnjegorskiga, ki so ju Turki v bitvi pri Budasku 22. kimovca 1575 ubili. Po svoji divjaški navadi so jima glavi odsekali, ji v Carigrad poslali, tù pa oderli in s slamo natlačili. Turjaška rodovina je glavi za osem tisuč zlatov odkupila in iz Carigrada nazaj dobila — in to je hvale vredno. Gerdo pa je, de se tako slavni spominek, de se glavi iskrenih rodoljubov, ki sta v brambi domovíne slavno smert storila, zdaj po tleh ali na kakšnim stolu nespodobno v prahu valjate. Grofje gor ali dol — še enkrat vam rečem, to ni lepo! Bližnji terg in priprosti kmetje, ki spomin, de je vaš ded An-

*) Ni stala blizo mesta, ampak na griču nad Starim tergam.
**) Tudi ne blizo Loža, ampak na Blokah. Vred.

drej Turjaški 22. dan rožnika 1593 Turke pri Siseku hudo otépel in premagal, še dan današnji o svetim Ahaciu slovesno obhajajo, naj vam bodo v izgled, kako se imajo iskreni, junaški domoljubi in njih spominki častiti!

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* Čujemo, da se bo imenitna zbirka slavenskih knjig v Celjovcu umerlega gospoda dr. Zupana po javni dražbi prodala. Ker je v tej zbirki mnogo prav redkih in imenitnih slavenskih knjig, opomnimo gosp. domorodce v Celjovcu na to, kakor tudi na lastne rokopise Zupana, da ne pridejo v staro kramo ali celò na oginj.

* 18. pr. m. je imelo društvo „Matice ilirske“ sejo, v kterej je sklenilo po prošnji profesorja Svilovića, da bi se učencem v Splitu 18 iztisov Gunduličevega Osmana po znižanej ceni poslalo, cena vsih knjig, ktere je dalo društvo natisniti, za učence znižati. Sklenilo je dalej to znižano ceno na vse jugoslavenske gimnazie raztegniti in šolskim vodstvom to naznaniti, da se vpeljejo v gimnazie. — Po znižanej ceni velja za učence:

	namesti:	le:
a) Osman Gunduliča	2 fl. — kr.	1 fl. — kr.
b) Različite piesme	1 „ — „	— „ 30 „
c) Teuta Demetra . .	1 „ — „	— „ 30 „
d) Kolo od IV. do VIII.	2 „ 30 „	— „ 30 „
e) Mandaljena Gjorgjića	— „ 50 „	— „ 20 „
f) Saltjer Gjorgjića	1 „ 30 „	— „ 45 „
g) Kristiada Palmotića	1 „ 20 „	— „ 40 „

Sklenilo se je dalej Kanižličevo Rozalio v drugo natisniti za šole, ker ni druge enake knjige za rabo.

Potem se je prebral dopis gospoda M. Majarja, ki pošlje v razsodbo svojo vseslavensko slovnico pod naslovom: „Uzajemnost slavenskoga govora“. To delo se bo razsodilo. Ravno pri tej seji se je tudi sklenilo velki zbor poklicati na 24. aprila.

* V seji za povestnico jugoslavensko 14. aprila se je sklenilo z madjarskim učenim društvom v zavezo stopiti.

Novičar iz mnogih krajev.

Dunajske novíce pišejo, da pride Rusovski car 8. dan tega mesca na Dunaj, in da se bo njemu v čast dva dni potem velika vojaška parada na medmestni planjavi napravila. — Te dní pride postava za mero blaga na dan, po kteri bo fabrika ali rokodelnica na vsak kos mero določno zaznamovati mogla, da se pride vsaki goljufíi v okom. — Ministerstvo kupčijstva je poslalo nadinženirja Gelc-a na Koroško, da se po njegovim vodstvu pot za železnico po Koroškim določi. — Pravijo, da se bo to poletje okoli Goríce veliko cesarskih armad zbralo, in da bo presv. cesar jih prišel ogledavat. — Česka igra, ki je bila unidan v pomoč povodnjencam na Koroškim v Dunajskim gledišu napravljena, jim je donesla 127 fl. 50 kr. čistiga dohodka. — Iz mnogih dežel cesarstva se sliši, da je ozimina rèž večidel tako pozebla, da se je mogla podorati in namesto nje jarica sejati. — V Beneškim časniku se bêre, kako so nedavnej v nekim gojzdu na Laškim v okolici Videmski berlog zasledili, kjer je neka derhal, med njo dva brata iz Krajnskiga, ponarejene denarje kovala. To se je pa takole zgodilo: 1. aprila so zasačili nekiga Laha, Angelo Battestoni po iménu iz Kordovade, ko je ravno 13 ponarejenih Napoleonovih cekinov zmenjati hotel; sperviga je tajil, da on nič od tega ne vé; kmalo pa je vse obstal in se še celò ponudil, da hoče policijniga komisarja tjè peljati, kjer bo vse zvedil; in res ga je soznanil s svojima tovaršama imenovanima dvema bratama iz Krajnskiga, s kterima se je komisar do dobriga sprijaznil tako, da na obljubo, da jim bo z dobrim denarjem pomagal k napravi boljših mašín, ga peljejo v skrivno fabriko. Ponoči od 5. na 6. aprila se vsi trije s policijskim komisarjem g. Kora-tam, kteriga sta po priporočilu svojiga tovarša zapeljana brata Krajnca za nju noviga tovarša imela, podajo na pot v divji gojzd Pecol in Avanco imenovan, mu pokazat skrivno fabriko; po dolgim potovanji, kjer še nikdar ni noben človek hodil, pridejo v berlog, v kteri je bila denarna kovnica, po kteri se je že skozi veliko let sila veliko denarja ponaredilo. Ponarejavci napravijo oginj, da zamore njih prijatel vse viditi. Med tem pa pride za njimi že straža, ktera je po danim ukazu od dalječ zmiraj za njími natihama tavala, in zagrabi vse tri. Čez 1200 različniga ponarejeniga denarja so našli v ti fabriki, posebno cekinov po 20 frankov Francoskiga kralja Ludovika Filipa, kralja Sardinskiga in Francoske ljudovlade, cekine, dvajsetice in šestíce našiga cesarja, in pa Sardinske 5franke; zraven tega so našli fabriko z vsim kovavnim orodjem dobro oskerbljeno. Po tem, kar se je dosihmal zvedilo, gré misliti, da mora zlo razširjena tovaršija biti, ki se je vdeležvala tega denarstva. — V Berolinu je 28. dan pr. m. ministerstva predsednik o začetku seje deržavniga zbora drugi zbornici povelje kralja napovedal tole, pervič: razdelki 65. 66. 67. in 68. Pruske vstave pridejo 7. augusta ob veljavnost; drugič: po tem času se bo osnovala perva zbornica deržavniga zbora na podlagi kraljeviga ukaza. — Nadvojvoda v Badnu, 62 let star in 22 let vladar Badenskiga nadvojvodstva, je umerl; naslednik njegov, Ludevik, se je prostovoljno odpovedal vladarstvu in ga izročil svojimu bratu Frideriku. — Napoleon in njegovi prijatli so zlo osupnjeni zastran undanjiga razsodka, po kterim se je sodnija perve stopnje o pravdi zavolj 2 gradov, ki ju je Napoleon naslednikam poslednjiga kralja vzel, zoper nasvèt deržavne oblasti za dostojno izgovorila. Vse je radovedno, kaj se bo dalje o ti pravdi zgodilo. — Vojaške slovesnosti, ki se bojo v Parizu 10. majnika začele, bojo terpele dva dni. — Postava zavolj brambovcov, ki jo je Angleško ministerstvo deržavnimu zboru predložilo, je bila v drugim predlogu z večíno 150 glasov poterjena; stranka Peel-a je bila o tem v soglasju z ministerstvam. — Razpertija med Turškim sultanam in kralja-namestnikam v Egiptu se bo po nar novejših novícah poravnala; sultan je nek spet za 7 let naprej prepustil Egiptovskimu kralja-namestniku višji oblast v sodbi za glavo. — Košut potuje po doljnih krajih severne Amerike; mati njegova se bo tudi iz Ogerskiga v Ameriko ali na Angleško preselila. — Po poslednjim ukazu Rusovskiga cara prejme vsak jud na Rusovskim, ki se kmetijstva loti, 150 srebernih rubljev v dar, zraven tega več oralov zemlje, in dovoljeno mu je tudi, si kristianske posle vdinjati, — verh vsiga tega ima tudi tak jud, ki je kmet postal, in njegova rodovina za 20 let vojašine prosta biti. — Kupčija z guto pêrčo se tako od leta do leta razširja, da bi človek skoraj ne verjel. Pred letam 1844 gute pêrče v Europi še skoraj po iménu niso nikjer poznali; v letu 1845 so je iz Singapore za 169 pikulov (1 pikul je toliko kot 133½ angleških liber) v London prodali, v letu 1846 že za 5364 pikulov, v letu 1847 za 9262, in tako vsako leto več. O poslednjih 3 letih so 270.000 dreves posekali, iz kterih guto pêrčo dèlajo.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*